

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
PRIITA PIKAMÄE
przedstawiona w dniu 15 kwietnia 2021 r.¹

Sprawa C-564/19

**Postępowanie karne
przeciwko
IS**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralny sąd rejonowy w Peszcie, Węgry)]

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Prawo do informacji w postępowaniu karnym – Dyrektywa 2012/13/UE – Prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego – Dyrektywa 2010/64/UE – Prawo do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym – Dyrektywa 2016/343/UE – Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 267 TFUE – Dopuszczalność – Odwołanie w interesie prawa od postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Uprawnienie sądu wyższej instancji do stwierdzenia niezgodności z prawem tego wniosku

1. Jak ustalić, czy wnioskowane orzeczenie w trybie prejudycjalnym jest niezbędne, aby umożliwić sądowi odsyłającemu „wydanie wyroku” w rozumieniu art. 267 ust. 2 TFUE? Jak interpretować owo pojęcie „wydania wyroku”, które stanowi kluczowy element postępowania prejudycjalnego? Pytanie to nie jest z pewnością nowe, ale nabiera szczególnego wymiaru w ramach bardzo licznych, a nawet zbyt licznych spraw dotyczących naruszenia praworządności i niezależności wymiaru sprawiedliwości rozpatrzonych lub będących w trakcie rozpatrywania przez Trybunał. Należy stwierdzić, że Trybunałowi regularnie zadawane są pytania prejudycjalne, które niekiedy są wołaniem o pomoc ze strony sędziów krajowych zaniepokojonych postępowaniami dyscyplinarnymi, a nawet niepokojonych w ich toku, na które to pytania należy odpowiedzieć z poszanowaniem specyfiki tego szczególnego środka prawnego, jakim jest odesłanie prejudycjalne.

2. W wyroku z dnia 26 marca 2020 r., *Miasto Łowicz i Prokurator Generalny* (C-558/18 i C-563/18, zwanym dalej „wyrokiem *Miasto Łowicz*”, EU:C:2020:234), Trybunał podjął próbę skonsolidowania swojego orzecznictwa w dziedzinie dopuszczalności wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w tej tak delikatnej dziedzinie, w której „pojęcie powagi rzeczy osądzonej” może mieć wymiar inny niż ściśle prawny. Niniejsza sprawa daje Trybunałowi sposobność do sprecyzowania zakresu tego wyroku, w szczególności, dzięki udzieleniu odpowiedzi na bezprecedensowe pytanie dotyczące orzeczenia o niezgodności z prawem

¹ Język oryginału: francuski.

postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wydanego przez sąd wyższego szczebla orzekający w ostatniej instancji, pozostającego jednak bez wpływu na skutki prawne tego postanowienia.

I. Ramy prawne

A. Prawo Unii

3. Poza niektórymi przepisami prawa pierwotnego, a mianowicie art. 19 TUE, art. 267 TFUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zwanej dalej „kartą”), w ramach niniejszej sprawy istotne są również art. 2 i 5 dyrektywy 2010/64/UE², art. 1, 6 i 8 dyrektywy 2012/13/UE³, a także art. 1 i 8 dyrektywy (UE) 2016/343⁴.

B. Prawo węgierskie

1. Przepisy dotyczące prawa oskarżonego do używania języka ojczystego

4. Paragraf 78 ust. 1 a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (ustawy XC z 2017 r. – kodeks postępowania karnego, *Magyar Közlöny* 2017/99, s. 9484, zwanej dalej „kodeksem postępowania karnego”) stanowi w istocie, że jeżeli strona postępowania karnego pragnie posługiwać się, jako językiem ojczystym, językiem innym niż węgierski, ma prawo do używania swojego języka ojczystego i korzystania z pomocy tłumacza ustnego.

5. Zgodnie z § 201 ust. 1 kodeksu postępowania karnego w postępowaniu karnym może zostać wyznaczony jedynie tłumacz ustny posiadający urzędowe potwierdzenie kwalifikacji, ale jeżeli nie jest to możliwe, wyznaczony może zostać tłumacz ustny, który ma wystarczającą znajomość języka.

6. Zgodnie z § 755 ust. 1 lit. a) i aa) kodeksu postępowania karnego, w przypadku gdy oskarżony, pozostający za granicą w znanym miejscu zamieszkania, został należycie wezwany i nie stawiał się na rozprawę, postępowanie karne prowadzi się zaocznie, jeżeli nie ma podstaw do wydania europejskiego lub międzynarodowego nakazu aresztowania lub jeżeli takiego nakazu nie wydano, ponieważ prokurator nie proponuje wymierzenia kary pozbawienia wolności ani umieszczenia w ośrodku nadzoru wychowawczego.

7. Zgodnie z § 2 a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet (dekretu 24/1986 rady ministrów w sprawie tłumaczeń urzędowych pisemnych i ustnych, *Magyar Közlöny* 1986/24, zwanego dalej „dekretem 24/1986”), specjalistyczne tłumaczenie pisemne lub ustne może być wykonywane za wynagrodzeniem w ramach umowy o pracę lub innego stosunku, którego treścią jest wykonanie pracy, jedynie przez tłumacza pisemnego lub tłumacza ustnego mającego wymagane kwalifikacje. Administracja i centralne

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U. 2010, L 280, s. 1).

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. 2012, L 142, s. 1).

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.U. 2016, L 65, s. 1).

zarządzanie usługami tłumaczeń ustnych lub pisemnych należą do właściwości ministra sprawiedliwości. Od dnia 1 października 2009 r. certyfikacja kwalifikacji zawodowych tłumaczy wykonujących działalność na własny rachunek nie jest już regulowana.

8. A szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet (dekret 7/1986 ministra edukacji o wymogach pozwalających na uzyskanie kwalifikacji tłumacza pisemnego i tłumacza ustnego, *Magyar Közlöny* 1986/24) przewiduje, że kwalifikacje tłumacza specjalistycznego ustnego i tłumacza specjalistycznego pisemnego mają osoby posiadające kwalifikacje tłumacza pisemnego specjalistycznego, tłumacza-weryfikatora specjalistycznego, tłumacza ustnego, tłumacza ustnego specjalistycznego oraz tłumacza konferencyjnego. Kwalifikacje te można uzyskać w szkołach wyższych w ramach kształcenia stacjonarnego lub ustawicznego oraz w instytucjach wyznaczonych przez ministra kultury. Rozporządzenie to określa również warunki, na jakich można uzyskać rzeczzone kwalifikacje, ale nie przewiduje żadnej certyfikacji spełnienia tych warunków.

2. Przepisy dotyczące postępowania prejudycjalnego i skargi w interesie prawa

9. Paragraf 490 ust. 1 i 2 kodeksu postępowania karnego stanowi w istocie, że sąd krajowy może z urzędu lub na wniosek stron zawiesić postępowanie i zwrócić się z pytaniami prejudycjalnymi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w ramach odesłania prejudycjalnego.

10. Paragraf 513 ust. 1 lit. a) kodeksu postępowania karnego stanowi, że od postanowienia odsyłającego nie przysługuje zwykły środek odwoławczy.

11. Paragraf 491 ust. 1 lit. a) kodeksu postępowania karnego przewiduje zasadniczo, że zawieszone postępowanie karne wznawia się, jeżeli ustała podstawa jego zawieszenia.

12. Paragraf 667 ust. 1 kodeksu postępowania karnego stanowi, że prokurator generalny może wszcząć nadzwyczajne postępowanie odwoławcze, zwane „skargą w interesie prawa”, zmierzające do stwierdzenia przez Kúria (sąd najwyższy, Węgry, zwany dalej „Kúria”) niezgodności z prawem wyroków i postanowień wydanych przez sądy niższej instancji.

13. Paragraf 669 kodeksu postępowania karnego stanowi, co następuje:

„1. Jeżeli Kúria uzna, że skarga wniesiona w interesie prawa jest zasadna, stwierdza w wyroku, iż zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem, natomiast w przeciwnym razie oddala odwołanie w drodze postanowienia.

2. Jeżeli Kúria stwierdza, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem, może uniewinnić oskarżonego, odmówić skierowania na przymusowe leczenie, zakończyć postępowanie, wymierzyć łagodniejszą karę lub zastosować łagodniejszy środek, uchylić zaskarżone orzeczenie i, w stosownym przypadku, przekazać sprawę do właściwego sądu w celu przeprowadzenia nowego postępowania.

3. Poza przypadkami, o których mowa w ust. 2, orzeczenie Kúria ogranicza się jedynie do stwierdzenia niezgodności z prawem.

[...]”.

II. Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

14. Przed sądem odsyłającym Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralnym sądem rejonowym w Peszcie, Węgry, zwanym dalej „sądem odsyłającym”), orzekającym w składzie jednego sędziego, toczy się postępowanie przeciwko oskarżonemu IS, na podstawie aktu oskarżenia sporządzonego w dniu 26 lutego 2018 r. przez prokuratora piątej i trzynastej dzielnicy Budapesztu (Węgry) w związku z zarzucanym naruszeniem przepisów dotyczących broni i amunicji. Oskarżony, będący obywatelem szwedzkim pochodzenia tureckiego, został zatrzymany na Węgrzech w dniu 25 sierpnia 2015 r., a następnie tego samego dnia przesłuchany w charakterze podejrzanego. Przed przesłuchaniem wystąpił o pomoc obrońcy i tłumacza ustnego. Podczas przesłuchania, w którym jego obrońca nie mógł wziąć udziału, oskarżony został poinformowany za pośrednictwem tłumacza ustnego, o jakie czyny jest podejrzany, lecz odmówił złożenia wyjaśnień, ponieważ nie mógł skorzystać z pomocy swojego obrońcy. Oskarżonego po przesłuchaniu zwolniono.

15. Oskarżony przebywa poza terytorium Węgier, a wezwanie do stawienia się w sądzie zostało odesłane z adnotacją „nieodebrane”. W związku z zażądaniem przez prokuratora jedynie kary grzywny sąd odsyłający jest zobowiązany zgodnie z prawem krajowym do kontynuowania postępowania w trybie zaocznym. Na rozprawie obrońca oskarżonego złożył wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, który sąd uwzględnił.

16. We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający zauważa, że art. 5 ust. 1 dyrektywy 2010/64 stanowi, iż państwa członkowskie powinny podjąć konkretne środki w celu zapewnienia, aby tłumaczenie ustne i tłumaczenie pisemne miały jakość wymaganą na mocy art. 2 ust. 8 i art. 3 ust. 9 tej dyrektywy, co oznacza, że tłumaczenie ustne musi mieć jakość wystarczającą do zagwarantowania rzetelności postępowania, w szczególności poprzez zapewnienie, aby podejrzani lub oskarżeni zrozumieli zarzuty i dowody przeciwko nim oraz byli w stanie wykonywać swoje prawo do obrony. Podnosi on również, że art. 5 ust. 2 tej dyrektywy przewiduje, iż aby wspierać adekwatność tłumaczenia ustnego i pisemnego oraz skuteczny dostęp do niego, państwa członkowskie podejmują starania w celu stworzenia rejestru lub rejestrów niezależnych tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje. Zdaniem sądu odsyłającego w postępowaniu nie ma żadnej informacji na temat sposobu wyboru tłumacza ustnego i weryfikacji jego kompetencji ani na temat tego, czy tłumacz i oskarżony się nawzajem rozumieją.

17. Ponadto sąd odsyłający wskazuje, że art. 4 ust. 5 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2012/13 przewidują, iż podejrzanym lub oskarżonym należy niezwłocznie udzielić informacji o ich prawach na piśmie w zrozumiałym dla nich języku oraz o czynie zabronionym, o którego popełnienie te osoby są podejrzane lub oskarżone. W tym kontekście wskazuje on, że na Węgrzech nie istnieje żaden oficjalny rejestr tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych, a przepisy węgierskie nie precyzują, kogo ani według jakich kryteriów można wyznaczyć jako tłumacza pisemnego lub tłumacza ustnego ad hoc w postępowaniu karnym, jako że uregulowano jedynie uwierzytelnione tłumaczenie dokumentów. Zdaniem sądu odsyłającego powstaje zatem pytanie, czy kwestionowane przed nim uregulowanie i praktyka krajowa są zgodne z dyrektywami dotyczącymi praw oskarżonych w Unii oraz czy z przepisów prawa Unii wynika, że w przypadku ich niezgodności sąd krajowy nie może kontynuować postępowania w trybie zaocznym.

18. Ponadto sąd odsyłający zauważa, że od wejścia w życie reformy sądownictwa w 2012 r. administracja i centralne zarządzanie systemem sądownictwa należą do prezesa Országos Bírósági Hivatal (krajowego biura sądownictwa, Węgry, zwanego dalej „OBH”), który jest

powoływany przez parlament na okres dziewięciu lat, przy czym prezes ten ma szerokie kompetencje, w tym decyduje o podziale spraw, powoływaniu prezesów sądów i wszczynaniu postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów. Uściśla on ponadto, że Országos Bírói Tanács (krajowa rada sądownictwa, zwana dalej „OBT”), której członkowie wybierani są przez sędziów, jest odpowiedzialna za nadzorowanie działań prezesa OBH i w niektórych przypadkach za zatwierdzanie jego decyzji. W dniu 2 maja 2018 r. OBT przyjął sprawozdanie stwierdzające, że prezes OBH regularnie naruszał prawo poprzez swą praktykę polegającą na stwierdzaniu bezskuteczności decyzji o wakatach na stanowiskach sędziowskich i prezesów sądów bez odpowiedniego uzasadnienia oraz przez to, że wyznaczył tymczasowych prezesów sądów według własnego wyboru, takich jak prezes Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapeszt, Węgry), który jest sądem apelacyjnym dla sądu odsyłającego. Obecna sytuacja charakteryzuje się istnieniem konfliktu między prezesem OBH a OBT. W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się, czy taki sposób działania OBH jest zgodny z zasadą niezawisłości sędziowskiej zapisaną w art. 19 TUE i art. 47 karty. Sąd ów zastanawia się również, czy w takim kontekście toczące się przed nim postępowanie można uznać za rzetelne.

19. Ponadto sąd odsyłający zauważa, że krajowy system wynagradzania przewiduje niższe uposażenie sędziów niż prokuratorów, a także przyznawanie uznaniowo przez prezesa OBH i prezesów sądów różnych świadczeń, które są bardzo wysokie w stosunku do wynagrodzeń podstawowych sędziów, co może potencjalnie stanowić nieuprawniony wpływ i wiązać się z naruszeniem niezawisłości sędziowskiej.

20. W tych okolicznościach Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralny sąd rejonowy w Peszcie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z trzema grupami pytań prejudycjalnych [pytanie pierwsze lit. a) i b); pytanie drugie lit. a) i b) oraz pytanie trzecie lit. a) i b)].

21. Postanowieniem odsyłającym z dnia 18 listopada 2019 r. sąd odsyłający postanowił złożyć uzupełnienie swojego pierwotnego wniosku i zadać dodatkowe pytania prejudycjalne.

22. W tym względzie sąd odsyłający wyjaśnia, że po złożeniu pierwotnego odesłania prejudycjalnego prokurator generalny w dniu 19 lipca 2019 r. wniósł do Kúria, na podstawie art. 668 kodeksu postępowania karnego, skargę nadzwyczajną na postanowienie o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w niniejszej sprawie, zwaną „skargą w interesie prawa”, oraz że ostatecznym orzeczeniem z dnia 10 września 2019 r. Kúria uznała to postanowienie za niezgodne z prawem, orzekając w istocie, że postawione pytania nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, a pytanie pierwsze nie zmierzało w rzeczywistości do uzyskania wykładni prawa Unii, lecz ustalenia, że mające zastosowanie przepisy węgierskie nie były zgodne z zasadami chronionymi prawem Unii. Sąd odsyłający wskazuje, że niezależnie od deklaratywnego skutku orzeczenia Kúria, zastanawia się nad tym, jakie czynności należy podjąć w odniesieniu do dalszego przebiegu postępowania głównego w świetle ewentualnej niezgodności tego orzeczenia z prawem Unii.

23. Sąd odsyłający dodaje, że w dniu 25 października 2019 r. prezes Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapeszt) wszczął przeciwko niemu, jako sędziemu, postępowanie dyscyplinarne, cytując dosłownie uzasadnienie orzeczenia Kúria z dnia 10 września 2019 r. W następstwie poinformowania przez rząd węgierski, że postępowanie to zostało zakończone, Trybunał zwrócił się z pytaniem do sądu odsyłającego. W odpowiedzi z dnia 10 grudnia 2019 r.

ten ostatni potwierdził, że w dokumencie z dnia 22 listopada 2019 r. rzeczony prezes wycofał akt wszczynający postępowanie dyscyplinarne, przy czym sąd ów wskazał, że nie zamierza zmieniać uzupełniającego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

24. W tych okolicznościach Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralny sąd rejonowy w Peszcie) postanowił zwrócić się do Trybunału z dodatkowymi pytaniami prejudycjalnymi [pytanie czwarte lit. a)–c) i pytanie piąte)]. Tak więc w tych dwóch postanowieniach sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) a) Czy art. 6 ust. 1 TUE i art. 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64 należy interpretować w ten sposób, iż w celu zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu oskarżonym, którzy nie znają języka postępowania, państwo członkowskie musi stworzyć rejestr niezależnych tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje lub – w przypadku jego braku – w inny sposób zapewnić możliwość dokonywania kontroli odpowiedniej jakości tłumaczenia ustnego w postępowaniu sądowym?
- b) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie poprzednie i biorąc po uwagę, że w przedmiotowej sprawie, z braku odpowiedniej jakości tłumaczenia ustnego, nie można ustalić, czy oskarżony został poinformowany, o jakie czyny jest podejrzany lub oskarżony czy art. 6 ust. 1 TUE oraz art. 4 ust. 5 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2012/13 należy interpretować w ten sposób, iż w takich okolicznościach nie można kontynuować postępowania w trybie zaocznym?
- 2) a) Czy zasadę niezawisłości sędziowskiej, o której mowa w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, w art. 47 [karty] i w orzecznictwie Trybunału, należy interpretować w ten sposób, iż zasada ta zostaje naruszona, kiedy prezes [OBH] pełniący funkcję centralnego organu administracji sądowej i powołany przez parlament, przed którym wyłącznie jest odpowiedzialny i który może go odwołać, obsadza stanowisko prezesa sądu – prezesa, który m.in. posiada uprawnienia w zakresie przydzielania spraw, wszczynania postępowań dyscyplinarnych przeciwko sędziom i dokonywania oceny sędziów – w drodze tymczasowego, bezpośredniego wyznaczenia, obchodząc w ten sposób procedurę zgłaszania kandydatur i ignorując w sposób stały opinię właściwych organów samorządu sędziowskiego?
- b) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie lit. a), a także jeżeli sędzia rozstrzygający daną sprawę ma uzasadnione podstawy do obaw, iż jego działalność orzecznicza lub administracyjna jest powodem niesłuszných działań na jego szkodę, czy przywołaną zasadę należy interpretować w ten sposób, że w sprawie tej rzetelny proces nie jest zagwarantowany?
- 3) a) Czy zasadę niezawisłości sędziowskiej, o której mowa w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, w art. 47 [karty] i w orzecznictwie Trybunału należy interpretować w ten sposób, iż nie do pogodzenia z tą zasadą jest sytuacja, w której, poczynwszy od dnia 1 września 2018 r. – w przeciwieństwie do praktyki stosowanej w poprzednich dziesięcioleciach – sędziowie węgierscy otrzymują zgodnie z ustawą wynagrodzenia niższe niż prokuratorzy z odpowiadającej im kategorii posiadający tę samą grupę zaszeregowania i staż pracy, i w której, biorąc pod uwagę sytuację gospodarczą kraju, ich wynagrodzenia zasadniczo nie odpowiadają znaczeniu pełnionych przez nich funkcji, w szczególności w świetle praktyki uznaniowego przyznawania nagród, stosowanej przez osoby zajmujące wyższe stanowiska?

- b) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie poprzednie, czy przywołaną zasadę niezawisłości sędziowskiej należy interpretować w ten sposób, że w tych okolicznościach prawo do rzetelnego procesu nie jest zagwarantowane?
- 4) a) Czy art. 267 [TFUE] należy interpretować w ten sposób, że jest sprzeczne z tym przepisem orzeczenie krajowe, w którym sąd ostatniej instancji, w ramach postępowania mającego na celu ujednolicenie orzecznictwa państwa członkowskiego, uznaje za niezgodne z prawem postanowienie sądu niższej instancji inicjujące postępowanie prejudycjalne, bez zmiany skutków prawnych odnośnego postanowienia?
- b) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie czwarte lit. a) – czy art. 267 [TFUE] należy interpretować w ten sposób, że sąd odsyłający nie powinien uwzględniać odmiennych orzeczeń sądu wyższej instancji oraz stanowisk w kwestii zasad prawnych przyjmowanych w interesie jedności prawa?
- c) W razie udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie czwarte lit. a) – czy w takim przypadku zawieszone postępowanie karne może być kontynuowane w trakcie trwania postępowania prejudycjalnego?
- 5) Czy zasadę niezawisłości sędziowskiej, o której mowa w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 47 [karty] i orzecznictwie Trybunału, należy interpretować w ten sposób, że w świetle art. 267 TFUE zasada ta zostaje naruszona, jeżeli przeciwko sędziemu wszczyna się postępowanie dyscyplinarne z tego względu, że zainicjował on postępowanie prejudycjalne?”.

III. Postępowanie przed Trybunałem

25. Uwagi zostały przedstawione przez rządy węgierski, niderlandzki i szwedzki oraz przez Komisję Europejską.

IV. Analiza

26. Na wstępie należy zauważyć, że rząd węgierski kwestionuje dopuszczalność wszystkich pytań prejudycjalnych skierowanych do Trybunału z jednego i tego samego powodu, a mianowicie braku łącznika między przepisami prawa Unii, o których wykładnię wniesiono, i sporem w postępowaniu głównym, a przedstawione pytania opisuje jako pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia tego sporu. Ten ogólny zarzut zasługuje na złożoną odpowiedź opartą na odpowiednim orzecznictwie Trybunału, a w szczególności uwzględniającą orzecznictwo zebrane w wyroku Miasto Łowicz.

27. W wyroku tym Trybunał przypominał, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, czego prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania, iż mają one znaczenie dla sprawy. Jednakże z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że procedura ustanowiona w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów. Odesłanie prejudycjalne nie ma służyć wydawaniu opinii doradczej w przedmiocie kwestii ogólnych i hipotetycznych, lecz ma być podyktowane rzeczywistą potrzebą

skutecznego rozstrzygnięcia sporu⁵.

28. Jak wynika z samego brzmienia art. 267 TFUE, orzeczenie w trybie prejudycjalnym musi być „niezbędne”, aby umożliwić sądowi odsyłającemu „wydanie wyroku” w zawisłej przed nim sprawie. Trybunał wielokrotnie przypominał, że zarówno z brzmienia, jak i z systematyki art. 267 TFUE wynika, iż warunkiem zastosowania procedury prejudycjalnej jest w szczególności rzeczywiste istnienie przed sądem krajowym sporu, w którym sąd ten ma wydać orzeczenie pozwalające na uwzględnienie orzeczenia prejudycjalnego. Zadaniem Trybunału w ramach postępowania prejudycjalnego jest wspieranie sądu odsyłającego w rozstrzygnięciu konkretnego zawisłego przed nim sporu. W ramach takiej procedury konieczne jest zatem zaistnienie między owym sporem a przepisami prawa Unii, o których wykładnię się zwrócono, łącznika przejawiającego się w tym, że owa wykładnia jest obiektywnie niezbędna z punktu widzenia orzeczenia, jakie ma wydać sąd odsyłający⁶.

29. Z wyroku Miasto Łowicz wynika, że ów łącznik może być bezpośredni lub pośredni. Jest on bezpośredni, gdy sąd krajowy ma zastosować prawo Unii, o którego wykładnię wniesiono, aby rozstrzygnąć spór w postępowaniu głównym co do istoty. Jest on pośredni, gdy orzeczenie prejudycjalne może dostarczyć sądowi odsyłającemu wykładni prawa Unii umożliwiającej mu rozstrzygnięcie kwestii proceduralnych bądź prawa Unii, bądź prawa krajowego, aby następnie mógł on orzec co do istoty zawisłego przed nim sporu⁷.

30. W świetle tych wyjaśnień uważam, że odpowiedź na zarzut niedopuszczalności podniesiony przez rząd węgierski jest z pewnością przecząca w odniesieniu do pytania pierwszego, a twierdząca w odniesieniu do pytań drugiego i trzeciego, natomiast rozstrzygnięcie w odniesieniu do pytań czwartego i piątego wymaga bardziej złożonej analizy. W tym względzie, jeśli chodzi o kolejność badania pytań, wydaje mi się, że w pierwszej kolejności należy przeanalizować czwarte pytanie prejudycjalne, wywodzące się z krajowych czynności proceduralnych mających miejsce po pierwszym postanowieniu odsyłającym, polegających w niniejszym przypadku na wniesieniu odwołania w interesie prawa przez prokuratora generalnego i na późniejszym wydaniu przez Kúria wyroku uznającego to postanowienie za niezgodne z prawem. Pytanie to wydaje mi się bowiem mieć charakter wstępny z punktu widzenia logiki rozumowania w niniejszej sprawie, w tym znaczeniu, że dotyczy dopuszczalności pierwotnego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

A. W przedmiocie pytania czwartego

31. Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wydaniu przez krajowy sąd najwyższy, do którego wniesiono odwołanie w interesie prawa, orzeczenia stwierdzającego niezgodność z prawem postanowienia odsyłającego – które pozostaje jednak bez wpływu na skutki prawne tego postanowienia w odniesieniu do zawieszenia postępowania głównego i dalszego biegu postępowania prejudycjalnego – ze względu na to, że pytania prejudycjalne nie są niezbędne do rozstrzygnięcia sporu, lecz zmierzają do stwierdzenia niezgodności prawa krajowego z prawem

⁵ Wyrok Miasto Łowicz i (pkt 43, 44).

⁶ Wyrok Miasto Łowicz (pkt 45, 46).

⁷ Zobacz podobnie wyrok Miasto Łowicz (pkt 49–51). W wyroku z dnia 25 czerwca 2020 r., Ministerio Fiscal (organ, który może otrzymać wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, pkt 49), wyjaśniono, że oddalenie przedłożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwe wyłącznie wówczas, gdy okaże się, że postępowanie z art. 267 TFUE, wbrew swojemu przedmiotowi, zmierza do uzyskania orzeczenia Trybunału za pomocą sztucznego sporu, lub jeżeli jest oczywiste, że prawo Unii nie może mieć zastosowania, bezpośrednio ani pośrednio, do okoliczności danej sprawy.

Unii. Sąd odsyłający zwraca się również do Trybunału z pytaniem o konsekwencje odpowiedzi twierdzącej lub przeczącej na to pytanie dla przebiegu postępowania głównego i o możliwość uwzględnienia orzeczenia sądu wyższej instancji w świetle zasady pierwszeństwa prawa Unii.

1. W przedmiocie dopuszczalności

32. Na poparcie swojego zarzutu niedopuszczalności rząd węgierski podkreśla brak znaczenia tego pytania dla rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu głównym, ponieważ Kúria nie uchyliła postanowienia odsyłającego i zawieszającego postępowanie karne, podobnie jak nie nałożyła na sąd odsyłający obowiązku cofnięcia lub zmiany tego postanowienia. Przebieg postępowania sądowego nie został zatem w żadnym wypadku przerwany i Trybunał jest w stanie ostatecznie rozpatrzyć wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym pod kątem jego dopuszczalności.

33. Argumentacji tej nie można, moim zdaniem, uwzględnić, ponieważ rozpatrywane pytanie prejudycjalne należy uznać za dopuszczalne ze względu na istnienie pośredniego, lecz rzeczywistego łącznika pomiędzy sporem w postępowaniu głównym a art. 267 TFUE. W istocie bowiem sąd odsyłający, poprzez czwarte pytanie prejudycjalne oraz poprzez wykładnię tego postanowienia traktatu, o którą w tym wypadku wnosi, zmierza do uzyskania wyjaśnień nie na temat istoty zawisłego przed nim sporu, który sam w sobie dotyczy innych zagadnień z zakresu prawa Unii, lecz w odniesieniu do kwestii proceduralnej, którą sąd ten powinien rozstrzygnąć *in limine litis*, ponieważ dotyczy ona warunków dalszego biegu postępowania głównego w następstwie wyroku Kúria uznającego pierwotne postanowienie odsyłające za niezgodne z prawem⁸.

34. Należy podkreślić w tym względzie, że zgodnie z § 490 ust. 1 węgierskiego kodeksu postępowania karnego „sąd może z urzędu lub na wniosek strony zainicjować postępowanie w trybie prejudycjalnym przed [Trybunałem] zgodnie z zasadami określonymi w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej”. Zgodnie z brzmieniem, odpowiednio, ust. 2 i 3 tego paragrafu sąd w drodze postanowienia inicjuje postępowanie w trybie prejudycjalnym z jednoczesnym zawieszeniem postępowania albo oddala wniosek o zainicjowanie postępowania prejudycjalnego. W następstwie wniesienia przez prokuratora generalnego odwołania w interesie prawa na podstawie § 667 ust. 1 kodeksu postępowania karnego Kúria przeprowadziła kontrolę zgodności z prawem pierwotnego postanowienia odsyłającego w świetle § 490 tego kodeksu.

35. Z wyroku Kúria wynika, że sąd ów starał się zweryfikować, czy istnieje powód, dla którego sąd odsyłający zadaje pytania prejudycjalne, co przesądzałoby o zgodności z prawem zawieszenia postępowania karnego po skierowaniu pytań. Uznał w rezultacie, że rzeczony pytania nie były konieczne do rozstrzygnięcia sporu, ponieważ w rzeczywistości się nie pojawiły lub nie miały żadnego związku z okolicznościami faktycznymi sporu⁹, przy czym pierwsze pytania nie miały ponadto na celu wykładni prawa Unii, lecz stwierdzenie niezgodności mającego zastosowanie prawa węgierskiego z prawem Unii¹⁰. Kúria wywiodła stąd, że w postanowieniu o zainicjowaniu postępowania prejudycjalnego i o zawieszeniu postępowania karnego sąd odsyłający naruszył ustawę o postępowaniu karnym, w tym przypadku przepisy § 490 kodeksu postępowania

⁸ Zobacz podobnie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 99).

⁹ Zobacz pkt 61 i 70 wyroku Kúria.

¹⁰ Zobacz pkt 64 wyroku Kúria.

karnego. W tych okolicznościach, chociaż Kúria nie uchyliła pierwotnego postanowienia odsyłającego, zostało ono uznane za niezgodne z prawem na gruncie węgierskiego porządku prawnego¹¹.

36. W obliczu orzeczenia Kúria sąd odsyłający przedstawił swoje wątpliwości co do sposobu postępowania w świetle szeregu elementów. Najpierw odniósł się do § 491 ust. 1 lit. a) węgierskiego kodeksu postępowania karnego, który przewiduje, że jeżeli ustanie powód, dla którego postępowanie zawieszono, sąd podejmuje rozpoznawanie sprawy, co może mieć miejsce w przypadku uznania owego powodu za niezgodny z prawem, tak jak w niniejszej sprawie. Sąd odsyłający podkreślił następnie, że ze względu na jego status i odpowiednie przepisy regulaminowe, dotyczące w szczególności oceny sędziów, powinien on przestrzegać w sposób ogólny zgodności z prawem i postępować zgodnie z orzecznictwem sądów wyższych, a zatem powstrzymać się od wydawania jakichkolwiek orzeczeń sądowych niezgodnych z prawem. Chociaż więc orzeczenie Kúria nie ma wiążącej mocy prawnej, zostało ono opublikowane w zbiorze orzecznictwa zastrzeżonym dla orzeczeń ustanawiających zasadę prawną, służących zapewnieniu jednolitości prawa krajowego, a sąd odsyłający mógłby od niego odstąpić jedynie przy wyraźnym uzasadnieniu swojego stanowiska.

37. Należy zauważyć, że deklaracyjny skutek orzeczenia Kúria i brak zmiany sytuacji inter partes nie wykraczają poza etap odesłania prejudycjalnego i zawieszenia postępowania głównego do czasu wydania wyroku przez Trybunał. Kwestia odpowiedzialności karnej oskarżonego jest rozpatrywana dopiero na późniejszym etapie i zostanie rozstrzygnięta orzeczeniem końcowym sądu odsyłającego opartym na pierwotnym postanowieniu odsyłającym, które według prawomocnego wyroku Kúria jest niezgodne z prawem na gruncie węgierskiego porządku prawnego. Warto zauważyć, że w swoim uzasadnieniu¹² Kúria wskazuje, iż sąd niższej instancji jest uprawniony do zawieszenia postępowania karnego, jeżeli są spełnione przesłanki wymagane przez ustawę, zgodnie z którymi zawieszenie może nastąpić „wyłącznie w celu zapewnienia zgodności z prawem i zasadności orzeczenia *co do istoty*” (wyróżnienie moje). Z takiego uzasadnienia wynika, że niezgodność z prawem postanowienia tymczasowego o zawieszeniu siłą rzeczy może mieć wpływ na prawidłowość orzeczenia końcowego co do istoty. Tymczasem bezsporne jest, że orzeczenie co do istoty dotyczące tej odpowiedzialności może być przedmiotem zwykłego środka zaskarżenia na gruncie prawa krajowego, nie mówiąc już nawet o perspektywie nowego odwołania w interesie prawa, które może wnieść prokurator generalny.

38. Z uzupełniającego postanowienia odsyłającego wynika, że alternatywa, przed jaką stoi sąd wnioskujący w świetle możliwych odpowiedzi Trybunału na jego wątpliwości w przedmiocie zgodności orzeczenia Kúria z art. 267 TFUE, jest następująca:

- jeżeli Kúria mogła słusznie stwierdzić niezgodność z prawem pierwotnego postanowienia odsyłającego, sąd będzie musiał kontynuować postępowanie karne i orzec w przedmiocie odpowiedzialności oskarżonego z uwzględnieniem wyłącznie akt sprawy krajowej, ponieważ

¹¹ W pkt 20 wyroku Kúria uściślono, że skarga w interesie prawa pozwala uniknąć powstania sytuacji, w której nie ma możliwości uchylenia orzeczenia sądowego, które jest co do zasady niezgodne z prawem.

¹² Zobacz pkt 75 wyroku Kúria.

pytania prejudycjalne pierwsze, drugie i trzecie należy uznać za pozbawione jakiegokolwiek znaczenia w tym względzie¹³;

- jeżeli Kúria niesłusznie uznała wspomniane postanowienie za niezgodne z prawem, to sąd będzie musiał zastosować prawo Unii, zgodnie z jego wykładnią dokonaną w wyroku Trybunału, w celu rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym co do istoty, pomijając wyrok Kúria w imię pierwszeństwa prawa Unii.

39. W świetle powyższych rozważań odpowiedź Trybunału na pytanie czwarte może, moim zdaniem, zapewnić sądowi odsyłającemu wykładnię prawa Unii, w tym przypadku art. 267 TFUE, pozwalającą mu rozstrzygnąć kwestię proceduralną prawa krajowego przed rozstrzygnięciem zawiśłego przed nim sporu głównego co do istoty¹⁴. Jest ono zatem w pełni dopuszczalne.

2. Co do istoty

40. Jak wynika z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi, chociaż zgodnie z węgierskim prawem karnym od postanowienia w sprawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i zawieszenia postępowania głównego nie przysługuje żaden zwykły środek zaskarżenia, akt ten może być przedmiotem nadzwyczajnego środka odwoławczego, w tym przypadku odwołania w interesie prawa wnoszonego przez prokuratora generalnego do Kúria, mającego na celu zapewnienie jedności prawa krajowego. Sąd wyższej instancji rozpatrujący takie odwołanie jest uprawniony do stwierdzenia niezgodności z prawem ww. postanowienia, przy czym stwierdzenie to wywołuje skutki jedynie na przyszłość.

41. Według orzecznictwa Trybunału, jeśli chodzi o sąd, którego orzeczenia można zaskarżyć na drodze sądowej w prawie wewnętrznym, art. 267 TFUE nie stoi na przeszkodzie temu, by postanowienia takiego sądu w sprawie wystąpienia do Trybunału w trybie prejudycjalnym podlegały zwykłemu środkowi odwoławczemu przewidzianemu w prawie krajowym. Jednakże wynik takiego odwołania nie może ograniczać uprawnienia nadanego temu sądowi przez art. 267 TFUE do wystąpienia do Trybunału, jeżeli uzna on, że w zawiśłej przed nim sprawie pojawiły się pytania dotyczące wykładni przepisów prawa Unii wymagające rozstrzygnięcia z jego strony. Trybunał orzekł zatem, że uprawnienia tego nie może podważyć zastosowanie przepisów prawa krajowego umożliwiających sądowi apelacyjnemu zmianę orzeczenia kierującego odesłanie prejudycjalne przed Trybunał, cofnięcie tego odesłania i nakazanie sądowi, który wydał wspomniane orzeczenie, podjęcia zawieszonego postępowania krajowego¹⁵. Trybunał orzekł również, że w sytuacji gdy sprawa po raz drugi trafia przed sąd niższej instancji po uchyleniu wydanego przez niego wyroku przez sąd orzekający w ostatniej instancji, tenże sąd niższej instancji może nadal zwrócić się do Trybunału na mocy art. 267 TFUE, pomimo istnienia w prawie krajowym zasady, że ocena co do prawa wydana przez sąd wyższej instancji jest dla sądu wiążąca.

¹³ Treść pytania czwartego lit. c), jak mi się wydaje, jest pod tym kątem ujęta w sposób nieco niejasny, przez co nie pozwala na udzielenie przez Trybunał użytecznej odpowiedzi w ramach postępowania prejudycjalnego, na którego przebieg orzeczenie Kúria nie ma wpływu. Sformułowanie tego pytania, które podkreśla problem temporalności, miałoby sens tylko wtedy, gdyby Trybunał rozpatrzył uzupełniający wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym odrębnie i priorytetowo, co nie ma miejsca, ponieważ wszystkie pytania zostały zadane w ramach jednego postępowania prejudycjalnego, w toku którego Trybunał wyda jedno orzeczenie. Innymi słowy i wbrew temu, co twierdzi Komisja i rząd niderlandzki, pytanie nie dotyczy tego, czy sąd odsyłający powinien czekać na odpowiedź Trybunału bez konieczności podjęcia „w międzyczasie” zawieszonego postępowania krajowego.

¹⁴ Wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz (pkt 51).

¹⁵ Wyroki: z dnia 16 grudnia 2008 r., Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, pkt 89, 93, 95, 98); z dnia 16 stycznia 1974 r., Rheinmühlen-Düsseldorf (166/73, EU:C:1974:3).

42. Należy stwierdzić, że oba te rozwiązania są pozbawione znaczenia, ponieważ wyrok Kúria nie uchylił postanowienia odsyłającego, nie zobowiązuje sądu odsyłającego do cofnięcia lub zmiany tego postanowienia ani do podjęcia początkowo zawieszzonego postępowania karnego. Sąd wyższej instancji stwierdził niezgodność z prawem, lecz wady tej nie usunął. Analiza owego orzeczenia nie może jednak ograniczyć się do tej uwagi i do samej sentencji, gdyż tę ostatnią należy zbadać koniecznie w świetle uzasadnienia, z którym jest ona nierozzerwalnie związana.

43. W ramach tego wyroku Kúria przeprowadziła kontrolę zgodności z prawem pierwotnego postanowienia odsyłającego w świetle § 490 węgierskiego kodeksu postępowania karnego uznanego za „projekcję” w prawie krajowym wymogów prawa Unii odnoszących się do wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym¹⁶. Zgodnie z tym szczególnym założeniem, któremu towarzyszyły formalne środki ostrożności co do poszanowania właściwości Trybunału, Kúria dokonała pewnego rodzaju kontroli dopuszczalności pierwotnego postanowienia odsyłającego, mającej na celu ustalenie, czy odpowiedź na pytania zadane przez sąd w rozpatrywanej sprawie była konieczna do wydania orzeczenia co do istoty sprawy. Na podstawie przeprowadzonej przez siebie analizy uznała, że pytanie pierwsze w rzeczywistości nie powstaje, a pytania drugie i trzecie nie mają żadnego łącznika ze sprawą. Jeszcze bardziej zaskakujący jest drugi powód niezgodności z prawem przyjęty, zgodnie z żądaniem prokuratora generalnego, w odniesieniu do pytania pierwszego, a mianowicie, że w rzeczywistości nie zmierza ono do uzyskania wykładni prawa Unii, lecz do wykazania, że mające zastosowanie prawo węgierskie nie było zgodne z zasadami chronionymi przez prawo europejskie. Powód ten, związany z oceną celu pytań prejudycjalnych, odpowiada zastosowaniu utrwalonego orzecznictwa węgierskiego krajowego sądu najwyższego, przy uwzględnieniu okoliczności, w niniejszym przypadku obciążającej, że przyjęte rozstrzygnięcie dotyczy samego postanowienia odsyłającego, a nie rozstrzygnięcia o odmowie uwzględnienia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty wniosku strony dotyczącego odesłania prejudycjalnego.

44. Wydaje mi się, że tak uzasadniony wyrok narusza uprawnienie sądu odsyłającego do zwrócenia się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym i z tego względu narusza art. 267 TFUE w wykładni nadanej mu przez Trybunał.

45. W tym względzie należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że zgodnie z art. 19 TUE, do sądów krajowych i Trybunału należy zapewnienie pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii. W szczególności kluczowym elementem tak ukształtowanego systemu sądowniczego jest procedura odesłania prejudycjalnego przewidziana w art. 267 TFUE, która – ustanawiając dialog między poszczególnymi sądami, zwłaszcza między Trybunałem a sądami państw członkowskich – ma na celu zapewnienie jednolitej wykładni prawa Unii, umożliwiając tym samym zapewnienie jego spójności, pełnej skuteczności i autonomii oraz wreszcie szczególnego charakteru prawa ustanowionego w traktatach¹⁷.

46. Artykuł 267 TFUE przyznaje sądom krajowym jak najszerze uprawnienie do wystąpienia do Trybunału, jeśli uznają one, że w zawisłej przed nimi sprawie pojawiły się pytania związane z wykładnią lub oceną ważności przepisów prawa Unii, na które odpowiedź jest niezbędna w celu rozstrzygnięcia rozpatrywanego przez te sądy sporu. Sądy krajowe mają ponadto swobodę w wykonywaniu tego uprawnienia na każdym etapie postępowania, który uznają za stosowny. Krajowa norma prawna, wynikająca z przepisów prawnych czy też z orzecznictwa, nie może zatem stanowić przeszkody dla tego, by sąd krajowy mógł skorzystać z tego uprawnienia, które

¹⁶ Zobacz pkt 47 i 66 wyroku Kúria.

¹⁷ Wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 36, 37).

stanowi w istocie nieodłączny element ustanowionego na mocy art. 267 TFUE systemu współpracy pomiędzy sądami krajowymi a Trybunałem i jest nieodłącznie związane ze sprawowaniem powierzonych sądom krajowym przez to postanowienie funkcji sądów stosujących prawo Unii¹⁸.

47. Tak zdefiniowany dialog prejudycjalny nie stanowi stosunku trójstronnego, który obejmowałby inny sąd, poza Trybunałem i sądem odsyłającym, mogący dokonać niezależnej oceny znaczenia i konieczności odesłania prejudycjalnego, aby następnie stwierdzić jego niezgodność z prawem ze względu na brak tych cech¹⁹. Sytuacja ta jest sprzeczna z faktem, że wniosek do Trybunału o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym opiera się na dialogu pomiędzy sądami, którego podjęcie zależy wyłącznie od dokonanej przez sąd krajowy oceny znaczenia i niezbędnego charakteru takiego wniosku, z zastrzeżeniem ograniczonej weryfikacji przez Trybunał²⁰. Innymi słowy, badanie dopuszczalności pytań prejudycjalnych należy do wyłącznej właściwości Trybunału.

48. W drugiej kolejności, skuteczność prawa Unii byłaby zagrożona, gdyby rozstrzygnięcie skargi do najwyższego sądu krajowego mogło uniemożliwić sądowi krajowemu rozpoznającemu spór dotyczący prawa Unii wykonanie uprawnienia przyznanego mu w art. 267 TFUE, a polegającego na wystąpieniu do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniami o wykładnię lub ocenę ważności prawa Unii w celu umożliwienia mu stwierdzenia, czy przepis prawa krajowego jest zgodny z prawem Unii²¹. Wydaje mi się, że właśnie z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku wyroku Kúria, w którym dokonano analizy celu pytań prejudycjalnych skierowanych do Trybunału zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z myślą o tym, aby zapobiec kontroli zgodności norm krajowych z prawem Unii. Tego rodzaju praktyka orzecznicza może mieć taki skutek, że sąd krajowy, który powziął wątpliwości co do zgodności prawa krajowego z prawem Unii, będzie wołał zrezygnować ze skierowania pytań prejudycjalnych do Trybunału, by uniknąć stwierdzenia niezgodności z prawem orzeczenia o wystąpieniu z odesłaniem prejudycjalnym i zawieszenia postępowania w sprawie głównej, co mogłoby zagrozić ważności przyszłego orzeczenia co do istoty²².

49. W trzeciej kolejności, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wyrok wydany przez Trybunał w trybie prejudycjalnym wiąże sąd krajowy w zakresie dotyczącym wykładni lub ważności rozpatrywanych aktów instytucji Unii przy rozstrzyganiu zawisłego przed nim sporu²³. Po uzyskaniu od Trybunału odpowiedzi na zadane przez sąd pytanie, dotyczące wykładni prawa Unii, sąd orzekający w pierwszej lub w ostatniej instancji musi sam uczynić wszystko, co niezbędne, aby ta wykładnia prawa Unii została wprowadzona w życie²⁴. Artykuł 267 TFUE wymaga od sądu odsyłającego, aby zapewnił on pełną skuteczność dokonanej przez Trybunał

¹⁸ Wyroki: z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz (pkt 56, 57); z dnia 5 kwietnia 2016 r., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, pkt 34).

¹⁹ W pkt 26 uwag dotyczących pierwszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym rząd węgierski nie omieszczał wskazać, że zasadna jest okoliczność, by Trybunał w ramach oceny dopuszczalności przedstawionych pytań prejudycjalnych „wziął pod uwagę opinię wyrażoną przez Kúria”, ponieważ sąd ów w sposób wyraźny przedstawił swoją opinię na temat znaczenia tych pytań.

²⁰ Zobacz podobnie wyroki: z dnia 16 grudnia 2008 r., Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, pkt 91, 96); z dnia 27 lutego 2014 r., Pohotovost (C-470/12, EU:C:2014:101, pkt 31). Jak wskazał rzecznik generalny M. Poiares Maduro w opinii w sprawie Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:294), „poprzez wniosek o wydanie orzeczenia prejudycjalnego sąd krajowy bierze udział w dyskusji dotyczącej prawa [Unii] bez konieczności zdawania się w tej mierze na inne organy krajowe lub instancje sądowe [...]. Założeniem traktatu było, aby dialog ten nie musiał przebiegać za pośrednictwem innych sądów krajowych niezależnie od hierarchii wymiaru sprawiedliwości w danym państwie członkowskim”.

²¹ Zobacz wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r., Melki i Abdeli (C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363, pkt 45).

²² Zobacz podobnie wyrok z dnia 5 lipca 2016 r., Ognyanov (C-614/14, EU:C:2016:514, pkt 25).

²³ Zobacz wyrok z dnia 5 października 2010 r., Elczinow (C-173/09, EU:C:2010:581, pkt 29).

²⁴ Zobacz podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, pkt 42).

wykładni prawa Unii²⁵. W niniejszej sprawie wydaje mi się, że wyrok krajowego sądu najwyższego, opublikowany w zbiorze zastrzeżonym dla orzeczeń ustanawiających zasadę prawną, który w sposób ostateczny uznaje za niezgodne z prawem w krajowym porządku prawnym postanowienie o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym poprzedzające wydanie orzeczenia co do istoty sporu w postępowaniu głównym, które musi uwzględniać odpowiedź Trybunału dotyczącą wnioskowanej wykładni prawa Unii, może utrudniać wykonanie tego obowiązku przez sąd odsyłający.

50. Wydaje się zatem, że wyrok Kúria może stać w sprzeczności z zasadniczymi cechami systemu współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi ustanowionego w art. 267 TFUE i pierwszeństwem prawa Unii w wewnętrznym porządku prawnym.

51. Należy na koniec dodać, że Trybunał orzekł, iż sąd krajowy, do którego w ramach zakresu jego właściwości należy stosowanie przepisów prawa Unii, jest zobowiązany zapewnić pełną skuteczność tych norm, w razie konieczności z własnej inicjatywy, odstępując od stosowania wszelkich niezgodnych z nimi przepisów prawa krajowego, także późniejszych. Przepis prawa krajowego uniemożliwiający uruchomienie procedury przewidzianej w art. 267 TFUE należy pominąć bez potrzeby zwrócenia się przez dany sąd o uprzednie usunięcie tego przepisu w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym²⁶. W istocie bowiem, niezgodne z wymogami wynikającymi z samej natury prawa Unii byłyby wszelkie przepisy obowiązujące w krajowym porządku prawnym oraz wszelka praktyka legislacyjna, administracyjna lub sądowa, powodujące ograniczenie skuteczności tego prawa poprzez odmowę przyznania sądowi właściwemu w kwestii jego zastosowania uprawnienia do uczynienia, w momencie stosowania tego prawa, wszystkiego, co niezbędne do pominięcia przepisów prawa krajowego stojących ewentualnie na przeszkodzie pełnej skuteczności prawa Unii²⁷.

52. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na pytanie czwarte odpowiedzieć, że wobec przepisów prawa krajowego dotyczących wnoszenia od postanowienia odsyłającego nadzwyczajnej skargi zmierzającej do ujednolicenia wspomnianego prawa krajowego, art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu takich przepisów, które pozwalają na wydanie przez sąd wyższej instancji, do którego zwrócono się o stwierdzenie niezgodności z prawem tego postanowienia – bez wpływu na skutki prawne tego postanowienia w odniesieniu do zawieszenia postępowania głównego i dalszego biegu postępowania prejudycjalnego – ze względu na to, że pytania prejudycjalne nie są niezbędne do rozstrzygnięcia sporu, lecz zmierzają do stwierdzenia niezgodności prawa krajowego z prawem Unii. Pierwszeństwo prawa Unii nakłada na sąd krajowy obowiązek pominięcia tych przepisów i orzeczeń sądowych, które nadają im skutek.

B. W przedmiocie pytania pierwszego

1. W przedmiocie dopuszczalności

53. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia przepisu prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania

²⁵ Zobacz wyrok z dnia 5 lipca 2016 r., Ognyanov (C-614/14, EU:C:2016:514, pkt 28).

²⁶ Wyrok z dnia 2 marca 2021 r., A.B. i in. (powołanie sędziów Sądu Najwyższego – odwołanie) (C-824/18, EU:C:2021:153, pkt 141).

²⁷ Zobacz wyroki: z dnia 22 czerwca 2010 r., Melki i Abdeli (C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363, pkt 43, 44); z dnia 5 kwietnia 2016 r., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, pkt 40, 41).

głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania²⁸.

54. W niniejszej sprawie z akt przedłożonych Trybunałowi nie wynika w sposób oczywisty, by rozpatrywana sytuacja odpowiadała jednej z tych hipotez. Przeciwnie, obecnie przed sądem odsyłającym toczy się w trybie zaocznym postępowanie karne dotyczące IS, obywatela szwedzkiego pochodzenia tureckiego, ściganego za naruszenie przepisów o broni palnej i amunicji, po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego, w trakcie którego zainteresowany został przesłuchany przez policję w obecności tłumacza ustnego, który przetłumaczył mu powiadomienie o przysługujących mu prawach i czynach, o które był podejrzany. Należy stwierdzić, że spór w postępowaniu głównym wykazuje w sposób oczywisty – co do istoty – łącznik z prawem Unii, w szczególności z przepisami dyrektyw 2010/64 i 2012/13, których dotyczy pierwsze pytanie prejudycjalne, a w związku z tym sąd odsyłający będzie musiał zastosować to prawo w celu rozstrzygnięcia sporu co do istoty.

55. Twierdzenia rządu węgierskiego nie są w stanie podważyć tego ustalenia ani wynikającej z niego dopuszczalności pytania prejudycjalnego. Nie mają zatem znaczenia argumenty dotyczące rzekomej prostoty oceny stanu faktycznego i prawnego sprawy w postępowaniu głównym oraz braku niezbędności wykładni prawa Unii, oparte na tym, że akta postępowania przeciwko IS nie wskazują na istnienie jakiejkolwiek okoliczności mogącej budzić wątpliwości co do wystarczającej jakości tłumaczenia ustnego. W tym względzie wystarczy przypomnieć, że sądy krajowe mają jak najszerze uprawnienie, jeśli chodzi o wystąpienie do Trybunału, gdy uznają, że w zawisłej przed nimi sprawie pojawiły się pytania związane z wykładnią lub z oceną ważności przepisów prawa Unii, wymagające rozstrzygnięcia z ich strony²⁹. Innymi słowy, nawet przy założeniu, że odpowiedź na pytanie pierwsze nie pozostawia żadnych wątpliwości, okoliczność taka nie może uniemożliwić sądowi krajowemu zwrócenia się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym i nie czyni pytania prejudycjalnego niedopuszczalnym.

2. W przedmiocie zakresu i przeformułowania pytania prejudycjalnego

56. Należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania. Zadaniem Trybunału jest bowiem dokonanie wykładni wszystkich przepisów prawa Unii, jakie są niezbędne sądom krajowym do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów, nawet jeżeli przepisy te nie są wyraźnie wskazane w pytaniach zadanych Trybunałowi. W konsekwencji nawet jeśli formalnie sąd odsyłający ograniczył swoje pytanie do wykładni pewnych przepisów prawa Unii, to okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie temu, by Trybunał udzielił mu odpowiedzi dotyczącej prawa Unii we wszystkich aspektach wykładni, które mogą być użyteczne dla rozstrzygnięcia zawisłej przed sądem odsyłającym sprawy, bez względu na to, czy sąd ten odniósł się do nich w treści swych pytań, czy też nie. W tym względzie do Trybunału należy wyprowadzenie z całości informacji przedstawionych przez sąd odsyłający, a w szczególności z uzasadnienia postanowienia odsyłającego, elementów prawa Unii, które wymagają wykładni w świetle przedmiotu sporu³⁰.

²⁸ Zobacz wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 97, 98).

²⁹ Wyrok z dnia 11 września 2014 r., A (C-112/13, EU:C:2014:2195, pkt 35).

³⁰ Wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 39, 40).

57. W świetle brzmienia obu części pytania sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni art. 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64 (część pierwsza) oraz art. 4 ust. 5 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2012/13 z jednoczesnym odniesieniem do art. 6 ust. 1 TUE (część druga).

58. W świetle okoliczności faktycznych leżących u podstaw postępowania głównego i zważywszy na konieczność udzielenia użytecznej i możliwie pełnej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, analiza postawionego pytania nie może ograniczać się wyłącznie do aspektów wyraźnie przywołanych przez sąd odsyłający. Należy rozszerzyć ich zakres poprzez uwzględnienie szeregu innych przepisów dyrektyw 2010/64 i 2012/13, jak również dyrektywy 2016/343 i art. 47 karty. Proponuję zatem przeformułować obie części pytania w następujący sposób:

- czy art. 2, 3 i 5 dyrektywy 2010/64 należy interpretować w ten sposób, że nakładają na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie mówią językiem postępowania karnego lub go nie rozumieją, prawa do tłumaczenia ustnego o jakości wystarczającej do zagwarantowania rzetelności postępowania poprzez sporządzenie rejestru niezależnych tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych posiadających wymagane kwalifikacje lub dzięki sądowej kontroli jakości tłumaczenia?
- czy rozpatrywane łącznie przepisy dyrektyw 2010/64, 2012/13 i 2016/343 oraz art. 47 karty należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie możliwości wydania wyroku zaocznego wobec oskarżonego, który nie mówi językiem postępowania karnego lub go nie rozumie, i w przypadku którego nie można wykazać, że został poinformowany w trakcie postępowania przygotowawczego, o jakie czyny jest podejrzany lub oskarżony ze względu na brak adekwatnego tłumaczenia?

3. Co do istoty

59. Od czasu przyjęcia decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1) w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych wprowadzano stopniowo instrumenty prawne, których skoordynowane stosowanie służy wzmocnieniu zaufania państw członkowskich wobec ich krajowych porządków prawnych w celu zapewnienia uznawania i wykonywania w Unii wyroków w sprawach karnych, by uniknąć bezkarności sprawców przestępstw³¹.

60. Dyrektywy 2010/64, 2012/13 i 2016/343 stanowią część owego zbioru instrumentów prawnych konkretyzujących harmonogram przyjęty przez Radę w 2009 r., mający na celu wzmocnienie praw jednostek w postępowaniu karnym, który został zaaprobowany przez Radę Europejską i uznany za integralną część programu sztokholmskiego³². Wszystkie te normy prawa pochodnego mają na celu wzmocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym w celu zagwarantowania im prawa do rzetelnego procesu i w związku z tym opierają się, zgodnie z ich odpowiednimi motywami, na prawach określonych w szczególności w art. 6, 47 i 48 karty. Odpowiednie zakresy stosowania tych dyrektyw zdefiniowano zresztą w sposób prawie identyczny, aby objąć nimi postępowanie karne w całym jego toku, od chwili poinformowania osób przez właściwe organy państwa członkowskiego, że są

³¹ Zobacz wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg i Openbaar Ministerie (prokuratury w Lyonie i w Tours) (C-566/19 PPU i C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, pkt 43).

³² Rezolucja Rady z dnia 30 listopada 2009 r. dotycząca harmonogramu działań mających na celu umocnienie praw procesowych podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniach karnych (Dz.U. 2009, C 295, s. 1) oraz „Program sztokholmski – Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli”, pkt 2.4 (Dz.U. 2010, C 115, s. 1).

one podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa, do czasu zakończenia postępowania wraz z wydaniem orzeczenia mającego na celu ostateczne ustalenie, czy osoby te popełniły rzeczzone przestępstwo³³. W celu udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie niezbędne jest, moim zdaniem, uwzględnienie i zbadanie łącznie dyrektyw 2010/64, 2012/13 i 2016/343.

a) W przedmiocie części pierwszej pytania

61. Sąd odsyłający zastanawia się nad prawem do tłumaczenia ustnego wystarczającej jakości, ustanowionego w dyrektywie 2010/64, pod kątem wykonania i kontroli tego prawa.

62. Zgodnie z motywem 17 dyrektywy 2010/64 minimalne wspólne zasady powinny zapewniać darmową i „odpowiednią” pomoc językową, umożliwiającą podejrzany lub oskarżonym, którzy nie mówią w języku postępowania karnego lub go nie rozumieją, pełne wykonywanie ich prawa do obrony, oraz gwarantować rzetelność postępowania. Artykuł 1 ust. 1 dyrektywy 2010/64 przewiduje prawo do tłumaczenia ustnego i pisemnego między innymi w ramach postępowania karnego. Przewidziane w art. 2 dyrektywy 2010/64 prawo do tłumaczenia ustnego dotyczy tłumaczenia przez tłumacza ustnego ustnych kontaktów podejrzanego lub oskarżonego z organami śledczymi, sądowymi, względnie w odpowiednim przypadku z obrońcą. Innymi słowy, aby zagwarantować rzetelność postępowania i aby zainteresowana osoba mogła zrealizować przysługujące jej prawo do obrony, przepis ten zapewnia, by osoba ta, gdy zostanie wezwana do samodzielnego składania oświadczeń ustnych między innymi w ramach postępowania karnego – czy to bezpośrednio przed właściwym sądem, czy też do wiadomości swojego obrońcy – mogła uczynić to w języku, który rozumie. Artykuł 3 dyrektywy 2010/64 reguluje prawo do tłumaczenia pisemnego niektórych istotnych dokumentów sporządzonych w języku postępowania przez właściwe organy, które to dokumenty obejmują, w sposób niewyczerpujący, wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok³⁴.

63. Ponadto art. 5 ust. 1 dyrektywy 2010/64 w związku z art. 2 ust. 8 i art. 3 ust. 9 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek podjęcia środków w celu zapewnienia wystarczającej jakości tłumaczeń ustnych i tłumaczeń pisemnych w celu zagwarantowania rzetelności postępowania, co oznacza, że takie tłumaczenie ustne lub pisemne powinno umożliwić przynajmniej zrozumienie przez podejrzanych lub oskarżonych stawianych im zarzutów i wykonywanie ich prawa do obrony.

64. O ile dyrektywa 2010/64 nakłada na państwa członkowskie w jednoznaczny sposób obowiązek osiągnięcia konkretnego rezultatu co do jakości tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego, o tyle oczywiście pozostawia ona państwom członkowskim zakres swobodnego uznania w odniesieniu do sposobów osiągnięcia tego rezultatu. Zatem wbrew ocenie zawartej w postanowieniu odsyłającym sama wykładnia językowa art. 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64, posługującego się zwrotem „podejmować starania”, wskazuje na to, że sporządzenie rejestru niezależnych tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych posiadających odpowiednie kwalifikacje nie ma w żadnym razie charakteru wiążącego. Istnienie takiego rejestru lub jego brak, jak na

³³ Z postanowienia odsyłającego wynika, że w sprawie w postępowaniu głównym przeciwko IS toczy się postępowanie karne, przy czym jego pierwszym etapem było postępowanie przygotowawcze, w trakcie którego IS w czasie zatrzymania został przesłuchany przez funkcjonariuszy policji przy pomocy tłumacza ustnego, ponieważ nie znał języka tego postępowania, a ostateczne orzeczenie rozstrzygające kwestię, czy jest winny danego przestępstwa, nie zostało jeszcze wydane. W tych okolicznościach należy uznać, że dyrektywy 2010/64, 2012/13 i 2016/343 mają zastosowanie do zainteresowanego i do tego postępowania krajowego.

³⁴ Zobacz podobnie wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 33, 40, 44, 45).

Węgrzech zgodnie z oświadczeniami rządu tego państwa, samo w sobie nie przesądza zatem o przestrzeganiu lub naruszeniu obowiązku ciążącego na państwach członkowskich, o którym mowa w poprzednim punkcie niniejszej opinii.

65. Jednakże w celu zapewnienia skuteczności prawa do odpowiedniej pomocy językowej dyrektywa 2010/64 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, w ramach procedur przewidzianych w prawie krajowym, kontroli jakości tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego. Poza prawem do zakwestionowania decyzji stwierdzającej brak potrzeby tłumaczenia ustnego lub brak potrzeby tłumaczenia dokumentów, art. 2 ust. 5 i art. 3 ust. 5 tej dyrektywy stanowią, że jeżeli takie usługi zapewniono, podejrzani lub oskarżeni powinni mieć możliwość złożenia skargi, że jakość tłumaczenia ustnego lub pisemnego jest niewystarczająca do tego, aby zagwarantować rzetelność postępowania. W tym miejscu należy również zauważyć, że poza samą inicjatywą kontroli dyrektywa 2010/64 nie reguluje szczegółowych warunków składania takich skarg. Ze wspomnianych wyżej artykułów interpretowanych w związku z motywami 24 i 25 dyrektywy 2010/64 wynika, że prawo do kwestionowania nie zobowiązuje państw członkowskich do ustanowienia odrębnego mechanizmu lub procedury wnoszenia skarg.

66. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na pierwszą część pytania pierwszego odpowiedzieć, że art. 2, 3 i 5 dyrektywy 2010/64 należy interpretować w ten sposób, że nakładają one na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie mówią językiem postępowania karnego lub go nie rozumieją, możliwości złożenia skargi na niewystarczającą jakość tłumaczenia ustnego, która nie pozwala im na zrozumienie stawianych zarzutów ani na wykonywanie prawa do obrony. Artykuł 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64 nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku ustanowienia rejestru niezależnych tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych posiadających odpowiednie kwalifikacje.

b) W przedmiocie części drugiej pytania

67. Sąd odsyłający zastanawia się nad konsekwencjami naruszenia prawa do informacji przysługującego oskarżonemu – w przypadku którego nie można wykazać, że rozumiał, o co jest podejrzany lub oskarżony, ze względu na brak adekwatnego tłumaczenia ustnego – dla przebiegu prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego zaocznego. Kwestia ta wiąże się, moim zdaniem, z oceną poszanowania prawa do obrony i rzetelnego charakteru postępowania, nieodłącznie związanej z prawami wyraźnie przewidzianymi w dyrektywie 2012/13, o której mowa w pytaniu, ale dotyczy również dyrektywy 2016/343.

68. O ile to do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy przepisy dyrektywy 2012/13 były przestrzegane oraz jakie konkretne środki należy w danym wypadku podjąć, aby to zagwarantować, o tyle Trybunał winien wskazać mu obiektywne kryteria, którymi ten sąd musi kierować się przy dokonywaniu tej oceny³⁵.

69. Z motywów 10 i 14 dyrektywy 2012/13 wynika, że poprzez ustanowienie minimalnych norm dotyczących prawa do informacji w postępowaniu karnym dyrektywa ta zmierza do wzmocnienia wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi do ich systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Artykuł 1 dyrektywy 2012/13 przewiduje w sposób jasny prawo osób podejrzanych lub oskarżonych do informacji dotyczących praw przysługujących im

³⁵ Wyrok z dnia 5 czerwca 2018 r., Kolev i in. (C-612/15, EU:C:2018:392, pkt 81).

w postępowaniu karnym oraz do informacji dotyczących sformułowanego wobec nich oskarżenia³⁶. Łączna lektura art. 3 i 6 dyrektywy 2012/13 potwierdza, że prawo, o którym mowa w jej art. 1, obejmuje co najmniej dwa odrębne uprawnienia³⁷.

70. Po pierwsze, zgodnie z art. 3 tej dyrektywy państwa członkowskie zapewniają, by osobom podejrzanym lub oskarżonym udzielano informacji dotyczących co najmniej niektórych praw procesowych wymienionych w tym przepisie, obejmujących prawo dostępu do obrońcy, uprawnienie do bezpłatnej porady prawnej i warunki jej uzyskania, prawo do informacji dotyczących oskarżenia i prawo do tłumaczenia ustnego i pisemnego oraz prawo do odmowy składania wyjaśnień³⁸. W przypadku zatrzymania lub aresztowania osób podejrzanych lub oskarżonych art. 4 dyrektywy 2012/13 zobowiązuje państwa członkowskie do przekazania im pisemnego pouczenia, między innymi, o powyższych prawach procesowych. Artykuł 4 ust. 5 tej dyrektywy przewiduje, że pouczenie to przekazuje się osobom zainteresowanym w języku dla nich zrozumiałym, a w przypadku gdy nie jest ono dostępne w odpowiednim języku, osoby te są informowane o przysługujących im prawach ustnie w języku dla nich zrozumiałym.

71. Po drugie, przywoływana dyrektywa definiuje w swoim art. 6 zasady dotyczące prawa do informacji dotyczących oskarżenia. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 2012/13 dotyczy zasady, zgodnie z którą podejrzeni lub oskarżeni otrzymują niezwłocznie informacje o czynie zabronionym, o którego popełnienie osoby te są podejrzane lub oskarżone, przy czym informacje te są na tyle szczegółowe, na ile jest to konieczne do zagwarantowania rzetelności postępowania oraz skutecznego wykonywania prawa do obrony. Artykuł 6 ust. 2 dotyczy konkretnie osób podejrzanych lub oskarżonych, które zostały zatrzymane lub aresztowane, a które powinny otrzymać informacje o powodach ich zatrzymania lub aresztowania, w tym o czynie zabronionym, o którego popełnienie są podejrzane lub oskarżone. Ponadto i przede wszystkim, zgodnie z art. 6 ust. 3, najpóźniej w chwili przekazania podstawy oskarżenia do oceny sądu przedstawia się szczegółowe informacje na temat oskarżenia, w tym rodzaju przestępstwa i jego kwalifikacji prawnej, jak również charakteru udziału osoby oskarżonej.

72. W celu zapewnienia skuteczności przewidzianego w ten sposób prawa do informacji art. 8 ust. 2 dyrektywy 2012/13 stanowi, że osoby podejrzane lub oskarżone lub ich obrońcy mają prawo zakwestionowania, zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym, braku lub odmowy udzielenia przez właściwe organy informacji zgodnie z tą dyrektywą.

73. Na tym etapie pragnę zauważyć, że odnosząc się w treści drugiej części pytania do art. 4 ust. 5 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2012/13, sąd odsyłający powołuje się na sytuację, w której nie można wykazać, że oskarżony, przesłuchiwany na etapie postępowania przygotowawczego w obecności tłumacza ustnego języka szwedzkiego, został ustnie poinformowany, o co jest podejrzany lub oskarżony, ze względu na nieadekwatne tłumaczenie ustne. Wydaje mi się, że w świetle okoliczności cechujących sprawę w postępowaniu głównym przepisem mającym znaczenie dla odpowiedzi, jakiej należy udzielić sądowi odsyłającemu, jest art. 6 dyrektywy 2012/13.

³⁶ Dyrektywa 2012/13, która ma na celu uregulowanie prawa osób podejrzanych i oskarżonych do informacji w postępowaniu karnym, jest ściśle związana z dyrektywą 2010/64, przyznającą tym samym osobom, które nie mówią językiem danego postępowania karnego lub go nie rozumieją, prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego przekazanych w ten sposób informacji. Jak wyraźnie wskazuje motyw 25 dyrektywy 2012/13, przy przekazywaniu informacji zgodnie z niniejszą dyrektywą osobom podejrzanym lub oskarżonym, zainteresowanym osobom należy zapewnić w razie konieczności tłumaczenia pisemne i ustne na język dla nich zrozumiały, zgodnie ze standardami określonymi w dyrektywie 2010/64.

³⁷ Zobacz podobnie wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 34, 42, 43).

³⁸ W pkt 53 wyroku z dnia 19 września 2019 r., Rayonna prokuratura Lom (C-467/18, EU:C:2019:765), Trybunał wyjaśnił, że osoby podejrzane o popełnienie przestępstwa należy powiadomić o przysługujących im prawach możliwie najszybciej od momentu, w którym dotyczące ich podejrzenia uzasadniają, w kontekście innym niż pilny, ograniczenie ich wolności przez właściwe organy za pomocą środków przymusu, a najpóźniej – przed ich pierwszym formalnym przesłuchaniem przez policję.

74. Co dzieje się zatem w sytuacji oskarżonego, wobec którego – po powiadomieniu go o zarzucanych czynach na etapie postępowania przygotowawczego przez tłumacza ustnego w sposób uznany za nieadekwatny – toczy się postępowanie sądowe pod jego nieobecność?

75. Jak wynika z art. 1 oraz motywu 9 dyrektywy 2016/343, jej celem jest ustanowienie wspólnych norm minimalnych mających zastosowanie do postępowań karnych, dotyczących niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie. Artykuł 8 ust. 1 tej dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie zapewniają podejrzanym lub oskarżonym prawo do obecności na rozprawie. Motyw 35 tej samej dyrektywy stanowi, że prawo podejrzanym lub oskarżonym do obecności na rozprawie nie jest prawem bezwzględnym i że w pewnych okolicznościach podejrzeni lub oskarżeni powinni mieć możliwość zrzeczenia się tego prawa, w sposób wyraźny lub dorozumiany, lecz jednoznaczny. Artykuł 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343 stanowi zatem, że państwa członkowskie mogą postanowić, że rozprawa, której wynikiem może być orzeczenie w przedmiocie winy lub niewinności podejrzanego lub oskarżonego, może odbyć się pod jego nieobecność, pod warunkiem że, na mocy lit. a) tego przepisu, podejrzanego lub oskarżonego powiadomiono we właściwym czasie o rozprawie i o konsekwencjach niestawiennictwa lub, na mocy lit. b) tego przepisu, podejrzanym lub oskarżonym, którego powiadomiono o rozprawie, jest reprezentowany przez umocowanego obrońcę, wybranego przez tego podejrzanego lub oskarżonego lub wyznaczonego z urzędu³⁹.

76. Z art. 8 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2016/343 wynika zatem, że można wydać orzeczenie wobec oskarżonego pod jego nieobecność, jeżeli uprzednio powiadomiono go o rozprawie i jest on reprezentowany przez obrońcę wybranego przez siebie lub wyznaczonego z urzędu. W tym względzie, zgodnie z aktami sprawy przedłożonymi Trybunałowi, IS, którego wezwanie zostało odesłane z adnotacją „nieodebrane”, nie stawił się na rozprawie wstępnej w dniu 27 listopada 2018 r., a w związku z zażądaniem przez prokuratora jedynie kary grzywny sąd odsyłający jest zobowiązany zgodnie z prawem krajowym do kontynuowania postępowania w trybie zaocznym, a zatem do wydania orzeczenia w przedmiocie winy oskarżonego, który był nieobecny, lecz reprezentował go obrońca wyznaczony z urzędu.

77. Jeżeli spełnione są przesłanki wydania wyroku zaocznego, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego⁴⁰, żaden przepis dyrektywy 2016/343 nie stoi na przeszkodzie możliwości – wyraźnie wskazanej w art. 8 ust. 2 wspomnianej dyrektywy 2012/13 – zakwestionowania przed właściwym sądem przez obrońcę sposobu, w jaki w toku postępowania wykonano prawo do informacji, a w szczególności art. 6 tej dyrektywy⁴¹. Obrońca oskarżonego może zatem zakwestionować przed właściwym sądem, który ma orzec pod nieobecność zainteresowanego, prawidłowość czynności i ewentualnie całego postępowania.

78. Podstawą tego zakwestionowania może być brak odpowiedniej jakości tłumaczenia ustnego oskarżenia wnoszonego przeciwko podejrzanemu lub oskarżonemu, zgodnej z wymogami art. 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64. W tym względzie należy przypomnieć, że tłumaczenie ustne

³⁹ Zobacz podobnie wyrok z dnia 13 lutego 2020 r., Spetsializirana prokuratura (rozprawa pod nieobecność oskarżonego) (C-688/18, EU:C:2020:94, pkt 29, 32, 33).

⁴⁰ Przypominam w tej kwestii, że skoro prawo do obecności na rozprawie nie jest prawem bezwzględnym, w motywie 35 dyrektywy 2016/343 wskazano, że w pewnych okolicznościach podejrzeni lub oskarżeni powinni mieć możliwość zrzeczenia się tego prawa, w sposób wyraźny lub dorozumiany, lecz jednoznaczny. W motywie 38 tej dyrektywy dodano, że przy ocenie, czy sposób przekazywania informacji jest wystarczający dla zapewnienia, by dana osoba dowiedziała się o rozprawie, szczególną uwagę należy zwrócić na starania podjęte przez tę osobę w celu uzyskania skierowanych do niej informacji.

⁴¹ Zgodnie z motywem 36 dyrektywy 2012/13 prawo to nie pociąga za sobą obowiązku zapewnienia przez państwa członkowskie szczególnych procedur odwoławczych, odrębnego mechanizmu lub procedury wnoszenia skarg, za pomocą których można zakwestionować taki brak lub odmowę.

wystarczającej jakości oznacza właśnie takie tłumaczenie, które powinno umożliwić tym jednostkom zrozumienie stawianych im zarzutów i wykonywanie ich prawa do obrony, zgodnie z art. 2 ust. 8 tej dyrektywy.

79. Jednakże wydaje mi się, że sprawa w postępowaniu głównym porusza również kwestię zakresu prawa oskarżonego do informacji dotyczących oskarżenia w ramach postępowania przewidującego ewentualne rozstrzygnięcie co do istoty sprawy pod jego nieobecność. Dokładniej rzecz ujmując, czy na etapie prowadzonego w trybie zaocznym postępowania sądowego przeciwko oskarżonemu możliwe jest naprawienie naruszenia prawa do informacji o oskarżeniu, mającego miejsce na etapie postępowania przygotowawczego? Wydaje mi się, że analiza orzecznictwa Trybunału powinna prowadzić do odpowiedzi twierdzącej.

80. Jak wskazują w istocie motywy 14 i 41 dyrektywy 2012/13, opiera się ona na prawach określonych między innymi w art. 47 karty i ma na celu promowanie tych praw. W szczególności art. 6 tej dyrektywy ma na celu zapewnienie skutecznego wykonywania prawa do obrony oraz rzetelności postępowania i określa zatem wyraźnie jeden z aspektów prawa do skutecznego środka prawnego, które zostało zapisane w art. 47 karty⁴². Okoliczność, że dyrektywa 2012/13 nie reguluje trybu przekazywania oskarżonemu informacji dotyczących oskarżenia, o którym mowa w art. 6, nie ma wpływu na cel, o którym mowa w tym przepisie⁴³.

81. Tymczasem ów cel nakazuje, aby osoba oskarżona otrzymała szczegółowe informacje dotyczące oskarżenia w odpowiednim czasie, czyli w momencie, który umożliwi jej skuteczne przygotowanie obrony. Wspomniany cel oraz prawidłowy przebieg postępowania zakładają, co do zasady oraz w danym wypadku z zastrzeżeniem postępowań szczególnych lub uproszczonych, że owo przekazanie miało miejsce *najpóźniej* do chwili rzeczywistego rozpoczęcia przez sąd rozpoznawania zasadności oskarżenia w celu rozstrzygnięcia sprawy co do istoty⁴⁴.

82. Oprócz określenia ostatecznego momentu, w którym muszą zostać przekazane szczegółowe informacje dotyczące oskarżenia, Trybunał wskazał, że to właśnie dzięki przekazaniu tych informacji oskarżony *oraz jego obrońca* są szczegółowo informowani o czynach zarzucanych oskarżonemu oraz o ich kwalifikacji prawnej. Możliwość zaznajomienia się z tymi informacjami oraz materiałami sprawy najpóźniej do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia umożliwienia tej osobie oraz jej obrońcy aktywnego uczestnictwa w rozprawie, z poszanowaniem zasady kontradyktoryjności i równości broni, tak aby mogła ona skutecznie przedstawić swoje stanowisko⁴⁵. Trybunał wyjaśnił również, że w każdym wypadku, niezależnie od momentu, w którym nastąpiło przekazanie szczegółowych informacji na temat zarzutów oskarżenia oraz w którym udzielono dostępu do akt sprawy, osobie oskarżonej i jej obrońcy należy w szczególności, z poszanowaniem zasady kontradyktoryjności i równości broni, wyznaczyć termin wystarczający do zaznajomienia się z rzeczonymi informacjami i materiałami oraz umożliwić skuteczne przygotowanie obrony, przedstawienie ewentualnych uwag oraz, w razie potrzeby, złożenie wszelkiego wniosku, w szczególności o przeprowadzenie kolejnych

⁴² Zobacz wyrok z dnia 14 maja 2020 r., Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, pkt 70, 71). Trybunał dodał w pkt 72 i 73 tego wyroku, że podobnie jak art. 47 karty, który sam w sobie jest wystarczający i nie potrzebuje doprecyzowania w przepisach prawa Unii lub prawa krajowego, aby przyznać jednostkom prawo, na które mogą się one bezpośrednio powoływać, art. 6 dyrektywy 2012/13 należy uznać za przepis bezpośrednio skuteczny, a zatem do sądu odsyłającego należy, w ramach jego kompetencji, zastosowanie wszelkich środków koniecznych w celu zagwarantowania pełnej skuteczności tego artykułu.

⁴³ Wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 51).

⁴⁴ Zobacz podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2018 r., Kolev i in. (C-612/15, EU:C:2018:392, pkt 90, 92).

⁴⁵ Zobacz podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2018 r., Kolev i in. (C-612/15, EU:C:2018:392, pkt 93).

czynności śledczych, którego możliwość złożenia przewiduje prawo krajowe. Wymóg ten oznacza, że w razie potrzeby sprawę należy zawiesić oraz wyznaczyć dodatkowy termin do jej rozpatrzenia⁴⁶.

83. Jeśli – tak jak w sprawie w postępowaniu głównym – oskarżony, który nie stawiał się na rozprawie, jest reprezentowany przez obrońcę otrzymującego szczegółowe informacje dotyczące oskarżenia w czasie umożliwiającym przygotowanie obrony, ten ostatni ma możliwość skutecznego udziału w rozprawie i kwestionowania w razie potrzeby prawidłowości poszczególnych czynności i postępowania jako całości, a także zasadności oskarżenia.

84. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na drugą część pytania pierwszego odpowiedzieć w ten sposób, że rozpatrywane łącznie przepisy dyrektyw 2010/64, 2012/13 i 2016/343 należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym nie stoją one na przeszkodzie możliwości rozpoznania w trybie zaocznym sprawy oskarżonego, który nie mówi językiem postępowania karnego lub go nie rozumie, i w przypadku którego nie można wykazać, że został on poinformowany w trakcie postępowania przygotowawczego, o jakie czyny jest podejrzany lub oskarżony, z powodu nieadekwatnego tłumaczenia ustnego, o ile obrońca reprezentujący rzeczono oskarżonego miał możliwość zakwestionowania prawidłowości czynności lub ewentualnie postępowania w całości z powodu naruszenia owego prawa do informacji. Artykuł 6 dyrektywy 2012/13 w związku z art. 47 karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przekazaniu szczegółowych informacji na temat oskarżenia obrońcy oskarżonego sądanego pod jego nieobecność przed rozpoczęciem rozpoznawania oskarżenia co do istoty i rozpoczęciem przewodu sądowego, pod warunkiem że sąd podejmie wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia poszanowania prawa do obrony i rzetelności postępowania.

C. W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

85. W odróżnieniu od pytania pierwszego zastrzeżenia podniesione przez rząd węgierski co do dopuszczalności pytań drugiego i trzeciego, ujęte w prawie identyczny sposób przez Komisję, powinny prowadzić, moim zdaniem, do wniosku o ich niedopuszczalności. W świetle bowiem wniosków płynących z wyroku Miasto Łowicz niedopuszczalność wspomnianych pytań, jak mi się wydaje, nie ulega już wątpliwości. Pytania drugie i trzecie stanowią trafny przykład pytań, które Trybunał pragnął wykluczyć z postępowania prejudycjalnego, jako sprzecznych z duchem i celem tego środka prawnego, polegających na wspólnym wypracowaniu przez Trybunał i sąd krajowy, z poszanowaniem ich odpowiednich kompetencji, rozstrzygnięcia konkretnego sporu przedłożonego Trybunałowi.

86. Poprzez pytania drugie i trzecie sąd odsyłający zwraca się w istocie do Trybunału o wyjaśnienie, czy art. 19 TUE i art. 47 karty należy interpretować w ten sposób, że są sprzeczne z nimi:

- krajowy system wyznaczania prezesów sądów zajmujących się przydzielaniem spraw, oceną sędziów i wszczynaniem postępowań dyscyplinarnych, przyznający prezesowi OBH, mianowanemu przez Parlament, uprawnienie do ich tymczasowego, bezpośredniego wyznaczania z obejściem procedury zgłaszania kandydatur i z ignorowaniem opinii właściwych organów samorządu sędziowskiego;

⁴⁶ Wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 53).

- krajowy system wynagradzania przewidujący niższe uposażenie sędziów niż prokuratorów, a także przyznawanie uznaniowo przez prezesa OBH i prezesów sądów różnych świadczeń, które są bardzo wysokie w stosunku do wynagrodzeń podstawowych sędziów, co może potencjalnie stanowić nieuprawniony wpływ i wiązać się z naruszeniem niezawisłości sędziowskiej.

87. Na wypadek udzielenia przez Trybunał odpowiedzi twierdzącej na te pytania sąd odsyłający zastanawia się nad poszanowaniem prawa do rzetelnego procesu sądowego w ramach określonego postępowania sądowego.

88. Należy przypomnieć, że odesłanie prejudycjalne przewidziane w art. 267 TFUE nie ma służyć wydawaniu opinii doradczej w przedmiocie kwestii ogólnych i hipotetycznych, lecz ma być podyktowane rzeczywistą potrzebą skutecznego rozstrzygnięcia sporu, a zadaniem Trybunału w ramach postępowania prejudycjalnego jest wspieranie sądu odsyłającego w rozstrzygnięciu konkretnego zawisłego przed nim sporu. Orzeczenie prejudycjalne musi być niezbędne, aby umożliwić sądowi odsyłającemu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu i to pod tym właśnie warunkiem rozpatrywane pytania prejudycjalne mogą zostać uznane za istotne i stanowić podstawę odesłania prejudycjalnego⁴⁷.

89. Tymczasem sprawa w postępowaniu głównym to postępowanie zaoczne wobec obywatela szwedzkiego, oskarżonego o naruszenie węgierskich przepisów o broni palnej i amunicji, którego w toku postępowania przygotowawczego poinformowano o zarzutach przez tłumacza ustnego. Powziąwszy wątpliwości co do zgodności krajowych przepisów w dziedzinie postępowania karnego, sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniem o zakres prawa do tłumaczenia ustnego i do informacji dotyczących oskarżenia skierowanego przeciwko danej osobie w szczególnym kontekście oskarżonego, który nie stawiał się osobiście, lecz był reprezentowany przez obrońcę, która to sytuacja wymaga wykładni szeregu przepisów dyrektyw 2010/64, 2012/13 i 2016/343.

90. W tych okolicznościach oczekiwane od Trybunału odpowiedzi co do zgodności z prawem Unii – w niniejszym przypadku z art. 19 TUE w związku z art. 47 karty – ustawodawstwa krajowego dotyczącego bezpośredniego tymczasowego wyznaczenia przez prezesa OBH prezesów sądów⁴⁸ i wynagrodzenia sędziów nie spełniają wspomnianego kryterium niezbędności⁴⁹. Innymi słowy, spór w postępowaniu głównym nie dotyczy w żaden sposób węgierskiego systemu sądownictwa postrzeganego jako całość, którego pewne aspekty mogłyby naruszać niezależność wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności sądu odsyłającego, przy stosowaniu prawa Unii.

91. Okoliczność, że może istnieć materialny związek między sporem w postępowaniu głównym a art. 47 karty, a nawet w sposób szerszy z art. 19 TUE, nie jest wystarczająca do spełnienia kryterium niezbędności. Konieczne jest jeszcze, aby wykładnia tych postanowień, o którą zwrócono się w ramach pytań drugiego i trzeciego, odpowiadała obiektywnej potrzebie wydania orzeczenia przez sąd odsyłający, co nie ma miejsca w niniejszej sprawie. Nie wiadomo, w jaki

⁴⁷ Zobacz podobnie wyrok z dnia 3 lipca 2014 r., Da Silva (C-189/13, niepublikowany, EU:C:2014:2043, pkt 36); Miasto Łowicz (pkt 44, 45).

⁴⁸ Pragnę zauważyć, że wątpliwości sądu odsyłającego co do prawidłowości powoływania sędziów dotyczą konkretnie wyznaczenia na stanowisko prezesa Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapeszt), przy czym nie podniesiono, że ten ostatni może brać udział w postępowaniu karnym toczącym się przed sądem, w którego składzie zasiada wspomniany sędzia zatrudniony w Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralnym sądzie rejonowym w Peszcie).

⁴⁹ Zobacz analogiczne postanowienie z dnia 6 października 2020 r., Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, niepublikowane, EU:C:2020:800).

sposób wskazówki wynikające z wykładni tych postanowień w kontekście treści owych pytań miałyby wpłynąć na wydane przez sąd odsyłający rozstrzygnięcia konieczne do rozpoznania sporu w postępowaniu głównym⁵⁰.

92. Ponadto, chociaż Trybunał uznał już za dopuszczalne pytania prejudycjalne dotyczące wykładni przepisów proceduralnych prawa Unii, które sąd odsyłający był zobowiązany zastosować w celu wydania wyroku, to jednak pytania prejudycjalne drugie i trzecie, przedstawione w ramach niniejszej sprawy, nie dotyczą takiej sytuacji. Podobnie nie wydaje się, by odpowiedź, jakiej miałyby udzielić Trybunał na te pytania, mogła dostarczyć sądowi odsyłającemu taką wykładnię prawa Unii, która pozwoliłaby mu rozstrzygnąć kwestie proceduralne prawa krajowego przed wydaniem orzeczenia co do istoty zawisłego przed nim sporu. W tych okolicznościach pytania te nie dotyczą zatem wykładni prawa Unii, która byłaby obiektywnie niezbędna do rozstrzygnięcia owego sporu, lecz mają charakter generalny i są w rezultacie niedopuszczalne⁵¹.

D. W przedmiocie pytania piątego

93. Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 TUE, art. 47 karty i art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym pozwalającym na wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu ze względu na skierowanie przez niego do Trybunału wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Zarówno rząd węgierski, jak i Komisja wniosły o stwierdzenie niedopuszczalności tego pytania, do którego to wniosku mogą się przychylić w aspekcie ściśle prawnym, pomimo okoliczności zaistniałych po złożeniu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, które są szczególnie niepokojące i godne pożałowania, mówiąc eufemistycznie.

94. Bezsporne jest bowiem, że w dniu 25 października 2019 r. prezes Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapeszt) wydał akt dotyczący rozpoczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu odsyłającemu, co stanowi pierwszy krok na drodze do wytoczenia sprawy przed sądem dyscyplinarnym, który może zdecydować o rzeczywistym wszczęciu postępowania i wymierzeniu kary dyscyplinarnej. Zgodnie z wyżej wymienionym aktem sędziemu krajowemu zarzucono:

- po pierwsze, uchybienie prestiżowi zawodu sędziego w świetle, między innymi, orzeczenia Kúria uznającego odesłanie prejudycjalne za niezgodne z prawem [art. 105 lit. b) ustawy o regulaminie pracy i wynagrodzeniach sędziów]
- po drugie, uchybienie w sposób zawiniony obowiązkom związanym ze stanowiskiem sędziego w tym znaczeniu, że z orzeczenia Kúria można było wywnioskować istnienie podstawy wyłączenia tegoż sędziego ze względu na osobistą niechęć do niektórych osób z kierownictwa władzy sądowniczej oraz fakt, że zainteresowany powinien był poinformować o tej podstawie wyłączenia prezesa sądu i zaprzestać wykonywania funkcji sędziego w postępowaniu głównym [art. 105 lit. a) ustawy o regulaminie pracy i wynagrodzeniach sędziów].

95. W dniu 22 listopada 2019 r., czyli cztery dni po złożeniu uzupełniającego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, prezes Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapeszt) wycofał akt wszczynający postępowanie dyscyplinarne, co spowodowało jego

⁵⁰ Zobacz podobnie wyrok Miasto Łowicz (pkt 48, 52); postanowienie z dnia 6 października 2020 r., Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, niepublikowane, EU:C:2020:800, pkt 30).

⁵¹ Wyrok Miasto Łowicz (pkt 50, 51, 53).

zakończenie, ponieważ mimo tego, że jako prezes tego sądu był zobowiązany wszcząć postępowanie dyscyplinarne, interes władzy sądowniczej wymagał w tym momencie wycofania się z tej inicjatywy.

96. Jak już wskazano, odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie wniosku sądu krajowego o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że przedłożone pytania nie mają żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego i prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na te pytania⁵².

97. W tym względzie należy zauważyć, że spór w postępowaniu głównym, w którego kontekście zwrócono się do Trybunału w trybie prejudycjalnym, nie dotyczy wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu odsyłającemu ani regulaminu pracy sędziów, czy też jego przepisów regulujących system dyscyplinarne sędziów. Ponadto bezsporne jest, że akt wszczynający postępowanie dyscyplinarne został wycofany, a postępowanie to zostało zakończone. W tym kontekście piąte pytanie prejudycjalne przedłożone Trybunałowi nie dotyczy wykładni prawa Unii, która odpowiadałaby potrzebie nierozzerwalnie związanej z rozstrzygnięciem sporu w postępowaniu głównym, a odpowiedź na to pytanie sformułowana przez Trybunał byłaby opinią doradczą w przedmiocie kwestii ogólnych lub hipotetycznych, takich jak ewentualne reakcje psychiczne sędziów węgierskich na postępowanie dyscyplinarne wszczęte na podstawie wyroku Kúria w odniesieniu do przedkładania pytań prejudycjalnych w przyszłości. Piąte pytanie prejudycjalne należy zatem uznać za niedopuszczalne. Jednakże, mając na względzie wagę samego aktu wszczynającego postępowanie zmierzające do nałożenia kary dyscyplinarnej na sędziego z powodu zarządzonego przez niego odesłania prejudycjalnego, wydaje mi się niezbędne, aby w swoim wyroku Trybunał przypominał pkt 55–59 wyroku Miasto Łowicz w celu wsparcia właściwych organów krajowych i zapobieżenia powtarzaniu się tego rodzaju działań⁵³.

98. Jednakże w trosce o pełne wykonanie przez Trybunał jego misji wsparcia pragnę pokrótce opisać wąską i krętą ścieżkę, która mogłaby prowadzić do dopuszczalności piątego pytania prejudycjalnego. Możliwe jest zatem uznanie uzupełniającego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym za niepodzielną całość, w której pytania czwarte i piąte są ze sobą powiązane w sposób ścisły, aby nie powiedzieć nierozzerwalny. Poprzez pytania te sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy może na podstawie prawa Unii odstąpić od stosowania wyroku Kúria przy wydawaniu orzeczenia co do istoty sporu w postępowaniu głównym, z uwzględnieniem orzeczenia prejudycjalnego, bez obawy ponownego wszczęcia postępowania dyscyplinarnego właśnie na podstawie tego wyroku, a zagadnienie to w całości stanowi problem o charakterze proceduralnym, który powinien zostać rozstrzygnięty *in limine litis*.

99. Pragnę zauważyć w tym względzie, że wyrażenie „kwestie proceduralne prawa krajowego”, użyte w pkt 51 wyroku Miasto Łowicz, charakteryzuje się użyteczną ogólnością, ponieważ wybór terminu „kwestie”, a nie „przepisy”, może świadczyć o woli Trybunału, aby zapewnić sobie pewną elastyczność w zakresie wykładni kryterium niezbędności wynikającego z art. 267 TFUE. Wyrażenie to może zatem obejmować wszelkie kwestie, które nie wchodzą w zakres

⁵² Wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 97, 98).

⁵³ Należy przypomnieć głęboko słuszne uwagi rzecznika generalnego L.A. Geelhoeda w opinii w sprawie Komisja/Włochy (C-129/00, EU:C:2003:656), zgodnie z którymi sądy krajowe „stanowią w państwie członkowskim jednocześnie gwarancję i przeciwwagę dla władzy na wypadek naruszenia przez inne organy państwa obowiązków ciążących na nich na mocy traktatu”.

rozstrzygnięcia sporu co do istoty, lecz wiąże się z nim pośrednio, nawet jeśli nie dotyczą ściśle stosowania normy wynikającej z przepisów prawnych lub z orzecznictwa, regulującej wnoszenie skargi do właściwego sądu, przebieg postępowania, jego wynik i środki odwoławcze⁵⁴.

100. W tych okolicznościach odpowiedź, jakiej miałby udzielić Trybunał na pytania czwarte i piąte rozpatrywane łącznie, mogłaby dostarczyć sądowi odsyłającemu takiej wykładni prawa Unii, która pozwoliłaby mu rozstrzygnąć kwestię proceduralną prawa krajowego przed wydaniem orzeczenia co do istoty zawisłego przed nim sporu. Kwestia ta dotyczy w niniejszej sprawie warunków prowadzenia postępowania karnego w postępowaniu głównym w następstwie wyroku Trybunału wydanego w odpowiedzi na postanowienie odsyłające uznane wcześniej wyrokiem krajowego sądu najwyższego za niezgodne z prawem, który to wyrok posłużył również za podstawę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu odsyłającemu. Gdyby Trybunał zdecydował się na uznanie pytania piątego za dopuszczalne, odpowiedź na pytanie co do istoty wydaje mi się opisana w sposób przejrzysty w pkt 55–59 wyroku Miasto Łowicz.

V. Wnioski

101. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał udzielił Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralnemu sądowi rejonowemu w Peszcie, Węgry) następującej odpowiedzi:

- 1) W kontekście przepisów prawa krajowego dotyczących wnoszenia od postanowienia odsyłającego nadzwyczajnej skargi zmierzającej do ujednolicenia wspomnianego prawa krajowego, art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu takich przepisów, które pozwalają na wydanie przez rozpatrujący ją sąd wyższej instancji orzeczenia stwierdzającego niezgodność z prawem tego postanowienia – które to orzeczenie pozostaje bez wpływu na skutki prawne tego postanowienia w odniesieniu do zawieszenia postępowania głównego i dalszego biegu postępowania prejudycjalnego – ze względu na to, że pytania prejudycjalne nie są niezbędne do rozstrzygnięcia sporu, lecz zmierzają do stwierdzenia niezgodności prawa krajowego z prawem Unii. Pierwszeństwo prawa Unii nakłada na sąd krajowy obowiązek pominięcia tych przepisów i orzeczeń sądowych, które nadają im skutek.
- 2) Artykuły 2, 3 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że nakładają one na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie mówią językiem postępowania karnego lub go nie rozumieją, możliwości złożenia skargi na niewystarczającą jakość tłumaczenia ustnego, która nie pozwala im na zrozumienie stawianych zarzutów ani na wykonywanie prawa do obrony. Artykuł 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64 nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku ustanowienia rejestru niezależnych tłumaczy pisemnych i tłumaczy ustnych posiadających odpowiednie kwalifikacje.

⁵⁴ Sytuacja ta różni się wyraźnie od sytuacji, w której Trybunał uznał już za dopuszczalne pytania prejudycjalne dotyczące wykładni „przepisów” proceduralnych prawa Unii, które sąd odsyłający był zobowiązany zastosować w celu wydania wyroku, jak przypomniano w pkt 50 wyroku Miasto Łowicz. Trzeba podkreślić, że Trybunał uznał, iż wyrażenie „wydanie wyroku” w rozumieniu art. 267 akapit drugi TFUE obejmuje całe „postępowanie prowadzące do wydania orzeczenia” przez sąd odsyłający, przy czym wyrażenie to należy interpretować szeroko, tak by uniknąć sytuacji, w której wiele kwestii proceduralnych zostałoby uznanych za niedopuszczalne i nie mogłoby stać się przedmiotem wykładni dokonywanej przez Trybunał i w której Trybunał nie byłby w stanie dokonać wykładni wszystkich przepisów prawa Unii, które sąd odsyłający jest zobowiązany stosować (wyrok z dnia 28 lutego 2019 r., Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 3) Rozpatrywane łącznie przepisy dyrektywy 2010/64, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym nie stoją one na przeszkodzie możliwości rozpoznania w trybie zaocznym sprawy oskarżonego, który nie mówi językiem postępowania karnego lub go nie rozumie, i w przypadku którego nie można wykazać, że został on poinformowany w trakcie postępowania przygotowawczego, o jakie czyny jest podejrzany lub oskarżony, z powodu nieadekwatnego tłumaczenia ustnego, o ile obrońca reprezentujący rzeczonoego oskarżonego miał możliwość zakwestionowania prawidłowości czynności lub ewentualnie postępowania w całości z powodu naruszenia owego prawa do informacji. Artykuł 6 dyrektywy 2012/13 w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przekazaniu szczegółowych informacji na temat oskarżenia obrońcy oskarżonego sądanego pod jego nieobecność przed rozpoczęciem rozpoznawania oskarżenia co do istoty i rozpoczęciem przewodu sądowego, pod warunkiem że sąd podejmie wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia poszanowania prawa do obrony i rzetelności postępowania.